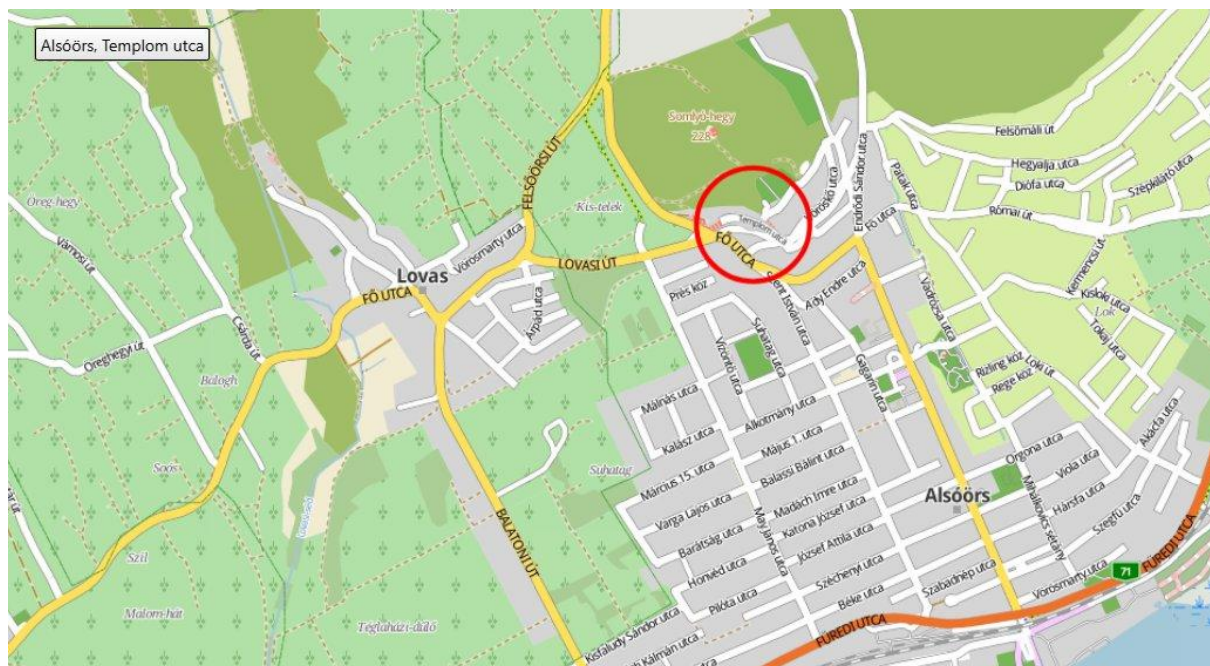

UTCAMESÉK 72. – TEMPLOM UTCA

„Egy kavicsban is meglátni a világot – tartja a mondás. A templomot sejtető kövek jóval beszédesebbek, mint azt képzeletünk gyanítaná. Ezer arcuk van, páratlanul változatos értékeket tárnak elénk. A középkori Európa története szorosan összefügg a kereszténységgel. A helyi közösségek életében a templomok kitüntetett szerepe vitathatatlan. Ha megismerjük az egykor itt élők sorsát, nem csupán a történelem elevenedik meg, hanem legendákat mesélnek a hitükről, valamint sajátos művészettel és kultúrával találkozunk. Minél többet tudunk a régmúltról, annál nagyobb tisztelettel lehetünk iránta” – áll Dr. Gazdag G. László Balaton – felvidéki templomromok öröksége, legendái és szakrális üzenetei című könyvében.

A TEMPLOM FOGALMA

Olyan építmény, amely a különféle vallásokban Isten, vagy istenségek tiszteletére vagy kultuszára szolgál. Szent épület, amelyben a papság áldozati liturgiát végez, ahová a hívők istentiszteleti szándékkal járnak. Az egymást követő nemzedékek életének fontos közösségi színtere. A név eredetileg azt a helyet jelölte, amelyet a római madárjós a jóslás céljára botjával a földön elkerített. Erre utal a latin temnere ige is, melynek jelentése kivágni, elkeríteni, azaz körzetet létrehozni.

A templomok ősei a megalitikus kultúrák. A legkorábbi Törökországban a Göbekli Tepe ásatási területen talált 12 ezer éves körtemplom. A világ első templomai az ókorban jelentek meg, nemcsak vallási épületekként, az emberben rejlő istenkeresést is tükrözték. Az ókori templomokban őrizték az istenszobrokat és a kultikus tárgyakat. Bennük, vagy az előttük felállított oltárokon mutatták be az áldozatokat.

A zsidó vallás kultuszhelye a jeruzsálemi templom. A zsidó nép többszáz éven át mutatott itt be áldozatokat JHVH (Isten) tiszteletére. A keresztények kezdetben magánházakat, majd a keresztényüldözés idején katakombákat használtak erre a célra. A keresztény templomépítés Nagy Konstantin türelmi rendelete után (313-ban) indult meg. Jellegzetesek a közép – amerikai templompiramisok. Minél magasabbak, annál jobb, mert annál közelebb kerültek Istenhez a szentélyek és a papok. A japán templomok valamely buddhista szektához tartoztak.

Ázsiában az istenségek szobrai szent ligetekben elhelyezett gyülekezeti helyeken őrzik, Indiában viszont a templom belseje két részre oszlik, az istenségek képmásait őrző szentélyre és a hívőket befogadó hajóra. Az ókori Egyiptomban a templom három fő részből állt: egyoszlopos udvarból, egy oszlopos csarnokból, hátsó részén egy szentélyből az istenszobrokkal, a harmadik rész maga a templom téglalap alakú alappillérral. Később a keresztény templomok kibővültek egy hívet befogadó hajóval és szentéllyel, az evangélium felolvasására szolgáló pulpittal.

AHÁNY VALLÁS, ANNYI ELNEVEZÉS

A magyarban és az európai nyelvekben leginkább a latin *ecclesia* megfelelője, a templom szó terjedt el, amely egyúttal az egyház közösségét is jelenti. Egyes templomok elnevezése (pl. kápolna, katedrális, plébánia) szerepüktől függ. A protestáns templomok közé tartozik az imaház és a gyülekezeti ház. A mormonok a zsinagógát használják. A muszlim templom neve mecset, vagy dzsámi. Az ókori zsidó vallásból ismerjük az első templomot, a jeruzsálemit, amelyet Kr.u. 70-ben Titus római seregei leromboltak és azóta sem építették fel. Számítalan elnevezés létezik még az indiai sztúpától a thaiföldi watig, a keleti pagodától a hindu mandirig, míg a régi pogány vallások általában a templom szót használják.

A VILÁG TEMPLOMAI

Sok csodával ajándékozott meg bennünket a természet, legalább annyival a tudomány, a technika és a művészetek minden ága. Az utóbbi kategóriába tartozó lehetőségeket a templomépítészet teljes mértékben kihasználta. Íme néhány példa:

Épült templom kialudt vulkánon Franciaországban, 40 méter magas hídon megközelíthető módon a Guátara folyó felett Kolumbiában, barlangokban a törökországi Kappadokiában. Hat évszázada egyensúlyoznak ég és föld között a Pindos hegység meredek sziklafalain a Meteorák Görögországban. Fatemplomairól híresült el Norvégia.

A világ legnagyobb temploma Kambodzsában, Angkorban található. A legnagyobb ókori templomkomplexum (50 ezer négyzetméteren) őrizi a fáraók nagyratörő álmait, míg híres fáraónőjük, Hatszepszut csodálatos halotti templomában nyugszik. A gízai piramisok a világ hét csodája közé tartoztak.

Büszkén törnek a magasba Barcelonában a szecesszió Gaudi megálmodta remekei, a Sagrada Familia tornyai. A legnagyobb buddhista templom Jáva szigetén van, 75 évig épült. Bár a párizsi Notre-Dame a közelmúltban tűz miatt javításra szorult, semmit nem veszített szépségéből. A világ leghíresebb templomainak egyike a Vatikán szíve, a Szent Péter sírja fölé emelt gyönyörű bazilika Vatikánvárosban, csakúgy, mint Isztambul jelképe, a Hagia Sophia mecset. Hosszú még a sor, hiszen rengeteg a mondanivaló, pedig hazánk kincseivel kapcsolatban is van miről beszámolni. Következzék most dióhéjban néhány magyar templom!

NÉHÁNY MONDAT MAGYARORSZÁG TEMPLOMAIRÓL

Szent István Szűz Mária oltalmába ajánlotta Magyarországot. Ez a döntés ezer év távlatából is azt igazolja, hogy helyes utat választott. Uralkodása alatt minden tíz falu köteles volt egy templomot építeni (ez a gyakorlatban később bővült). Nevét viseli a Hild József és Ybl Miklós tervezte budapesti bazilika.

A szintén róla elnevezett egri bazilika az 1004-ben alapított egyházmegyében áll. Debrecen római katolikus város volt, a reformáció idején győzött a helvét irányzat. 1879-ben Szegedet elöntötte az árvíz. A város vezetése fogadalmat tett, hogy ha sikerül legyőzni, Szűz Mária tiszteletére gyönyörű templomot emelnek. Ígéretüket betartották. Híres még a váci, a székesfehérvári, a pécsi, a debreceni református templom, különlegesség az öskúii rotunda (kerektemplom), Ó- földéák gótikus temploma, ahová vizesárok feletti hídon át lehet bejutni (egykor a protestáns templomok erődökként is szolgáltak (a szerz.)

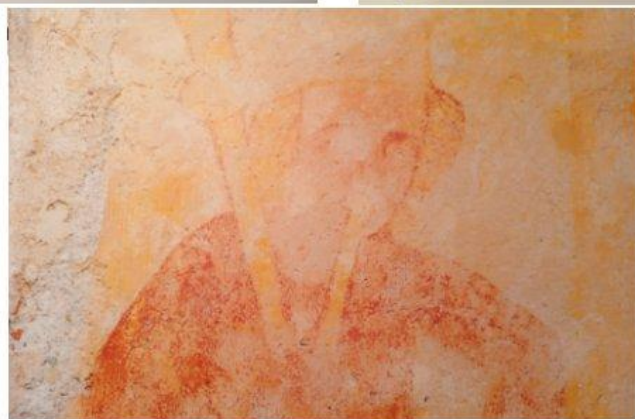
ALSÓÖRS TEMPLOMAI

Alsóörs templomának első okleveles említése 1318. február 14-ére datálódik az alábbiak szerint: „*Tamás mester feltörette az alsóörsi templomot, az ott elhelyezett értékeket elvitte, a király parancsára sem adta vissza*”.

További események a falu hitéletéből:

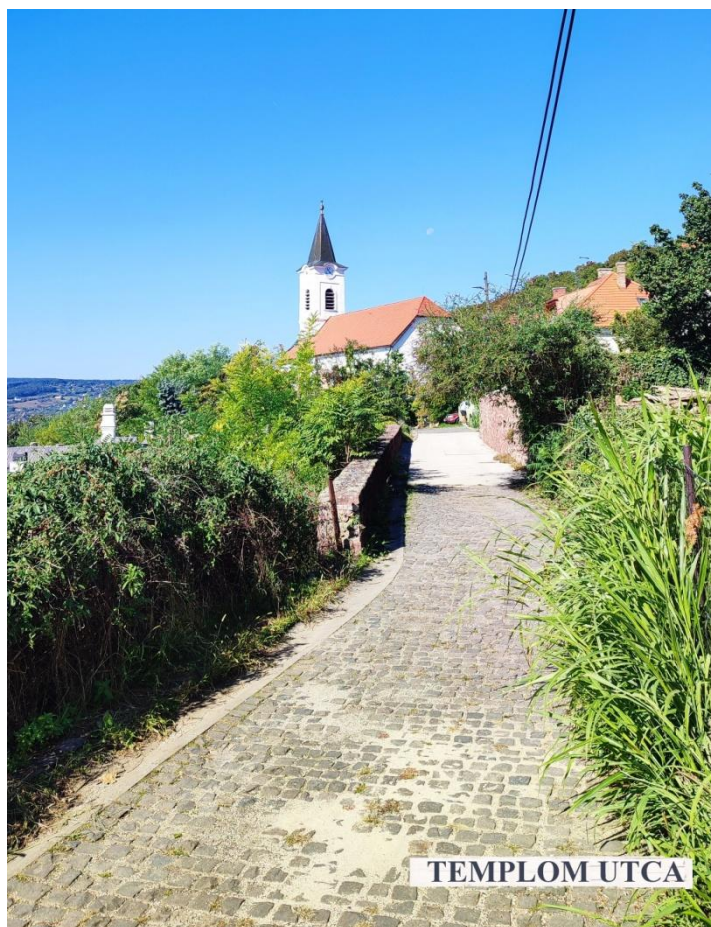
1478 előtt az alsóörsi Szűz Mária templom Felsőörs leányegyháza volt. 1618-ban említik először Alsóörsöt református zsinaton. Az első református lelkész Jakocsics Pál volt, napjainkban Dr. Kálmán Csaba tölti be ezt a tisztséget. A Rákóczi- féle szabadságharc alatt a falut és templomát felégették. A templomot 1788-ban átépítették, akkor nyerte el mai barokk formáját. 1924-ben ingatlant vásárolt az egyház az Öregréti – dűlőben, 11 x 7 nm alapterületű kápolna épült rajta, valamint harangláb két haranggal. A kápolna falán emléktábla őrzi a két világháború áldozatának emlékét. 1951-ben állami tulajdonba kerültek a református egyház ingatlanai.

Alsóörs Templom utcája stílszerűen öleli körül magát az épületet és a szűk utcácskát. Annál adakozóbb a horizont, feltárja a környék minden titkát, őrzi évszázadok óta szépségét. Már maga az épület külső fala is meglepetést őriz, egy külső freskót, talán az első alsóörsit, akit naponta emlegetünk. Ő „a dudás”. Különleges, egyedülálló kincs, a köztünk élő történelem reprezentánsa. Mindannyian féltjük, óvjuk, szeretjük. A templom belsejében találunk újabb felbecsülhetetlen értékeket is, újabb freskókat, padokba vésett monogramokat, ábrákat, üzeneteket és egy egyedülálló művészi alkotást, Kovács Endre fotóművész Hit és látás címen fotóalbumba zárt vízióit, impresszióit. Az alsóörsi református műemléktemplom nemcsak a helyi gyülekezet otthona, hanem a múzsáké is, Kiss – Domonkos Judit csellóművésznő évtizedek óta meghívja a magyar komolyzenei élet krémjét, a Magyar Állami Operaház legjobbjait, hogy legyenek „játsszótársai” a langymeleg nyári éjszakában a zene varázsában. Csodálatos élmények emlékét őrizzük mi mindannyian. Köszönet érte.

Napjainkban Alsóörsnek van egy nagyon szép újonnan épült római katolikus temploma is Boldog Gizella Királynéről elnevezve, azonban az nem a Templom utcában, hanem az Endrődi utcában áll, az iskola szomszédságában.

Kovács Piroska